

Голас Радзімы

25 студзеня 1979 г.
№ 4 (1574)

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Год выдання 24-ы
Цана 4 кап.

Традыцыйны народны інструмент — цымбалы — так жа папулярны сёння на Беларусі, як і некалькі стагоддзяў назад. У музычных школах рэспублікі ёсць класы Фартэпіяна, баяна і абязкова — народных інструментаў. У Беларусі існуе Дзяржаўны народны аркестр БССР, аснову якога складаюць цымбалы, і шматлікія самадзейныя цымбальныя аркестры.
Фота І. ЗМІТРОВІЧА.

А ЦЫМБАЛЫ ТЫМ ЧАСАМ
ПЛЫВУЦЬ,
ПЕРАМОЖНА ЗВІНЯЦЬ,

ТОЛЬКІ З МЕСЯЦАМ РАЗАМ
ІХ МОГУЦЬ АД СТРЭХ АДРАВЦЬ.
ХТО ПАДУМАЎ БЫ ТОЛЬКІ,

УБАЧЫЎШЫ ІХ НАД ЗЯМЛЕЙ,
ШТО АД ПРСТАЕ ЕЛКІ
ПАХОДЖАННЕ МУЗЫКІ ТОЙ?

З паэмы Аркадзя Куляшова
«Прыгоды цымбал».

ВЁСКА І ГОРАД: ЗАЦІКАЎЛЕНАСЦЬ
УЗАЕМНАЯ

[«Саюз сярапа і молата»]

стар. 3

«НАМ ПАТРЭБНА ТОЛЬКІ НАДЗЕЙ-
НАЯ БЯСПЕКА»

[«Ответы товарища Л. И. Брежнева
на вопросы американского
журнала «Тайм»]

стар. 4

РАСТЛУМАЧАНЫ УСЕ СЛОВЫ АД
«ГА» ДА «КЮРЭ»

[«Слоўнік, том другі»]

стар. 7

САЮЗ СЯРПА І МОЛАТА

Серп і молат, асветленыя промяні сонца і акаймаваныя калоссямі, — асноўны сімвал Дзяржаўнага герба Савецкага Саюза. Ён азначае непарушны саюз рабочых і сялян, дзякуючы якому перамагла Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя, умацавана савецкая дзяржаўнасць, дасягнуты ўсе заваёвы краіны развіцця сацыялізму. Аб мінулым і сучасным братэрства рабочых і сялян Беларусі — гэты артыкул.

Летам 1977 года, у перыяд жніва, над Беларуссю нависла бяда. Над полямі апусціліся цяжкія хмары, па калоссях зашапацеў халодны дождж. Неба не распагодзілася і на другі, трэці, чацвёрты дзень. Марское паветра Атлантыкі — галоўнага рэгулятара клімату Беларусі — на гэты раз прынесла доўгую непагадзь. На хлебныя нівы паліліся тысячы тон вады, яны мялі, перапляталі сцяблы, прыбівалі іх да зямлі. Пад пагрозай гібелі аказаліся два мільёны гектараў збожжавых.

Ніколі, бадай, барацьба за хлеб не была такой упартай. Там, дзе не мог прайсці камбайн, бралі косы. Скошанае вывозілі да камбайна на конях, у гразкіх месцах выцягвалі ўручную. І ўсё-такі, нягледзячы на ўсе намаганні, напружаную работу і днём і ноччу, самі калгаснікі ні за што не справіліся б са стыхіяй. На дапамогу прыйшлі рабочыя. Пасля змены, у выхадныя дні яны арганізавана выезджалі ў калгасы і саўгасы, ішлі на самыя цяжкія ўчасткі. Выратаванне ўрадкова стала адзінай для ўсіх мэтай.

Але напружана шукалі выйсце з цяжкага становішча перш за ўсё самі хлебарабы. Яны і прыдумалі прыстасаванне, якое павышае праходнасць камбайна. Аднак, каб паспець убраць збожжа, такіх прыстасаванняў трэба было мець 40 тысяч, прычым патрабаваліся яны неадкладна. Выканаць гэтую задачу ўзяліся рабочыя Мінскага трактарнага завода. Адміністрацыя папярэдзіла: загаду не будзе, таму што працаваць неабходна дзень, ноч і выхадныя. Да станкоў стануць толькі добраахвотнікі.

Добраахвотнікамі былі ўсе. За тры дні завод даў 47 тысяч глебазачэпаў. Вось яны, па сутнасці, і выратавалі лёс ураджая.

Гэтую падзею, аднак, нельга лічыць выключнай. Самааднанасць рабочых і сялян на жніве — не проста рэакцыя на стыхію. Гэта перш за ўсё ўсведамленне вялікай адказнасці перад усім народам і адзін перад адным. Гэта адзінства мэты, якая заключаецца ў максімальным задавальненні няспынна растуць матэрыяльных і духоўных патрэбнасцей ўсяго грамадства і кожнага яго працаўніка.

Рабочы і сялянін ніколі не былі адзін аднаму чужыя. Але капіталістычны спосаб вытворчасці спрадвечу адасабляў прамысловасць і земляробства. Гарадскія манополі ўстанавілі рэзка зніжаныя цэны на сялянскую прадукцыю і занадта высокія на сваю. Сялянін, які прывозіў у горад лішні тавары, здабытыя сваім потам і мазалём, прадаваў іх

за капейкі. Несумненна, абмен таварамі паміж горадам і вёскай штучна ўзводзіў паміж імі бар'ер.

Гэты бар'ер быў разбураны Дэкрэтам аб зямлі, прынятым Савецкай уладай у першы ж дзень яе прыходу. Сяляне бясплатна атрымалі зямлю. Яна стала ўласнасцю дзяржавы гэтак жа, як і ўсе сродкі вытворчасці ў горадзе. З'явіліся адзіныя для горада і вёскі сацыялістычная аснова развіцця, свабодная ад эксплуатацыі чалавека чалавекам, адзіная мэта жыцця. Саюз сярпа і молата атрымаў увасабленне ў дзяржаўнай палітыцы, ва ўчынках людзей.

У 1924 годзе гарадское насельніцтва Беларусі, якое не дасягала і 15 працэнтаў ад агульнай колькасці, рабіла ўсё магчымае, каб падтрымаць сельскую гаспадарку рэспублікі, змучаную войнамі. Было выпушчана 2169 малацілак, 1582 конныя прыводы, 1035 саламарэзак, 4963 вялікі, 66400 плугоў. Праз кааперацыю дзяржава забяспечвала сялянства крэдытамі, пазыкамі. 1 красавіка 1924 года адкрыўся Беларускі сельскагаспадарчы банк.

Нарадзіўся высакародны рух, які не страціў свайго значэння і ў нашы дні, — шэфства асобных заводаў, гарадскіх арганізацый над сялянскімі кааператывамі, а потым і калгасамі. Гараджане выезджалі на вёску з лекцыямі, канцэртамі, садзейнічалі арганізацыі клубаў, хат-чытальняў, дапамагалі рамантаваць школы. У Мінскай акрузе, напрыклад, у 1925 годзе ў шэфскай дзейнасці ўдзельнічалі 68 гарадскіх арганізацый. Толькі за месяц работы шэфы зрабілі больш як 500 паездак у вёскі, выпісалі для сялян звыш 500 экзэмпляраў газет. Рабочыя краіны і рэспублікі аддавалі частку свайго заробатнай платы для закупкі трактароў. У гэты фонд у верасні 1929 года адлічыў ад 2 да 5 працэнтаў месячнага заробку кожны работнік мінскага скурзавода «Бальшавік». 5 тысяч рублёў для калгасаў Магілёўскай акругі перавялі рабочыя завода «Чырвонае Сормава» з рускага горада Ніжні Ноўгарад. 28111 рублёў сабралі для сялян беларускія чыгуначнікі.

З павелічэннем тэхнікі на палях, з індустрыялізацыяй вёскі пачаўся вельмі важны для народнай гаспадаркі краіны і рэспублікі працэс вызвалення незанятай рабочай сілы вёскі на карысць горада. У другім паўгоддзі 1931 года, напрыклад, гаспадарчымі арганізацыямі рэспублікі было заключана 1600 дагавораў з калгасамі аб вярбоўцы 59 тысяч рабочых. Удзельная вага рабочага класа ў складзе насельніцтва Беларусі імкліва павялічвалася. Гэта прыводзіла да яшчэ больш моцнага ўплыву горада на вёску.

Роднасны характар узаемаадносін двух класаў асабліва праявіўся ў пасляваенныя гады. Мінск яшчэ дыміўся ад пажарышчаў, калі былія франтавікі і дзесяткі тысяч сялян пачалі будаўніцтва трактарнага

і аўтамабільнага заводаў. У Гомелі тэрмінова аднаўляўся завод сельскагаспадарчых машын. Калі ў Беларусі адкрылі запасы калійных угнаенняў, адзін за адным сталі ўзводзіцца салігорскія камбінаты па здабычы і перапрацоўцы вітаміна ўрадлівасці.

Гэтым мерам спадарожнічалі і іншыя. Яшчэ ў канцы дваццатага гадоў ствараюцца машынна-трактарныя станцыі, каб аказаць калгасам тэхнічную дапамогу. Праз тры дзесяцігоддзі, калі гаспадаркі дастаткова ўзмацнелі, гэтыя станцыі набылі статус рамонтных, а ўсе машыны перадалі калгасам, што дазволіла сканцэнтраваць у адных руках зямлю і тэхніку.

Працэс збліжэння горада і вёскі стаў, як ніколі, інтэнсіўны ў 70-я гады: на вёсцы ўзнік і ўмацаваў свае пазіцыі ўласны рабочы клас. Яго з'яўленне — вынік комплекснай механізацыі сельскагаспадарчай працы. Сёння беларуская вёска мае дзесяткі тысяч трактароў, грузавых машын, збожжаўборачных камбайнаў. За апошнія дзесяцігоддзі ў сельскую гаспадарку Беларусі ўкладзена 9,6 мільярда рублёў.

Такія змены неадкладна адбіліся на структуры сельскай гаспадаркі. У Беларусі ствараюцца аграрна-прамысловыя комплексы па розных напрамках сельскагаспадарчай вытворчасці. Гэтыя аб'яднанні пачалі ператвараць вёску, вобразна кажучы, у філіял горада. Праца селяніна ўсё больш становіцца разнавіднасцю працы індустрыяльнай. Тым самым горад і яго рабочы клас як бы вяртаюць доўг вёсцы за рабочыя рукі, запазычаныя для прамысловасці.

Змяненне характара працы і быту сельскага жыхара, калі доля яго фізічных намаганняў памяншаецца, а сума грамадскіх доброт павялічваецца, — такое ўжо лічыцца нормай нашага жыцця. Але і гэта норма ўвесь час карэкціруецца. Прапраўкі ўносяць рабочыя гарыдоў.

Не так даўно ў Беларусі ажыццёўлен унікальны эксперымент: рабочыя аршанскага льнокамбіната сталі займацца і чыста сялянскай працай. Для таго, каб павысіць якасць вырабаў з ільну (у рэспубліцы 250 тысяч гектараў занята гэтай каштоўнай культура), яны прапанавалі вырошчваць лён і даводзіць яго да патрэбнай кандыцыі разам з калгаснікамі. Нарадзілася незвычайная сістэма «поле-завод». Рабочы, такім чынам, пачаў спэцыялізавацца майстэрства земляроба, а земляроб — вырошчваць лён, вывучаючы асаблівасці тэхналагічнага працэсу яго далейшай апрацоўкі.

Агранамічная служба на заводзе — далёка не апошні прыклад садружнасці двух класаў у нашы дні. Агульнасць мэты, узаемнае давер'е, выпрабаваныя, вытрыманыя разам, робяць кроўны саюз сярпа і молата сапраўды непарушным.

Ю. МІХАЙЛАУ.

Магілёўскі дзяржаўны педагагічны інстытут імя А. Куляшова — равеснік рэспублікі, яму споўнілася 60 год. Толькі за пасляваенны перыяд тут падрыхтавана каля сямнаццаці тысяч выкладчыкаў беларускай і рускай мовы і літаратуры, матэматыкі і фізікі, гісторыі, настаўнікаў пачатковых класаў. Інстытут ганарыцца сваімі выхаванцамі. У адной Магілёўскай вобласці цяпер працуюць 145 яго выпускнікоў, удастоеных ганаровага звання заслужанага настаўніка БССР.

НА ЗДЫМКАХ: кандыдат фізіка-матэматычных навук Г. ПЯТРОУСКИ (у цэнтры) за абмеркаваннем студэнцкіх навуковых работ; на лекцыі студэнты 3-га курса фізіка-матэматычнага факультэта; у вучэбна-вылічальным цэнтры інстытута.

Фота В. КАЖАМЯКІНА.

У ЛАЗЕРА ШМАТ ПРАФЕСІЙ

Інстытут фізікі Акадэміі навук БССР сумесна з Інстытутам будматэрыялаў распрацоўваюць метады лазернай апрацоўкі цэглы і бетону. У выніку вонкавая паверхня будаўнічых матэрыялаў становіцца больш трывалай, паляпшаюцца іх дэкаратыўныя якасці.

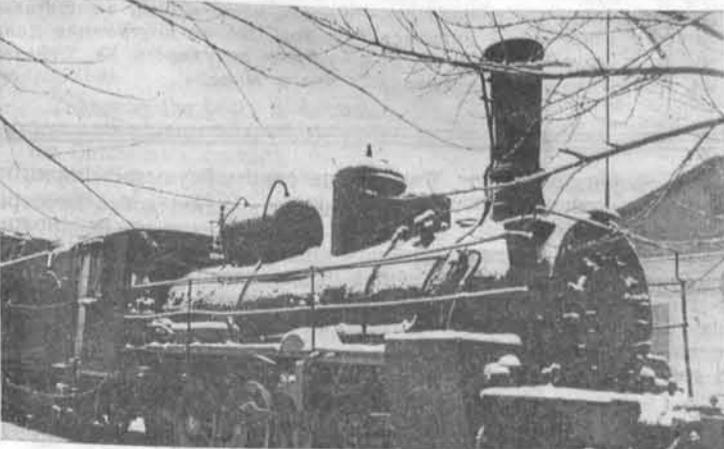
Узнікае пытанне: як жа ўплывае на цэглу і бетон лазернае выпраменьванне? У выніку даследавання, выкананага Л. Кісялеўскім, В. Снапко і Іх калегамі, устаноўлена, што пад уздзеяннем магутных патокаў інфрачырвонай радыяцыі цэгла апаўляецца, яе паверхня набывае новыя каштоўныя ўласцівасці.

На жаль, для прамысловых мэт сярэдня магутнасць звычайных лазерных сістэм пакуль яшчэ невялікая. Але можна крыху памарыць. Такія асабліва магутныя лазерныя сістэмы хутка будуць створаны. І тады стане рэальнай лазерная апрацоўка будаўнічых матэрыялаў не толькі ў працэсе іх вытворчасці, але і пасля яго — пры рамонтзе будынкаў, на адлегласці...

Аб гэтым піша ў нядаўна выйшаўшай кнізе «Лазеры сёння» дырэктар Інстытута фізікі Акадэміі навук БССР, Герой Сацыялістычнай Працы Б. Сцяпанав. Аўтар на канкрэтных прыкладах паказаў, як імкліва ўварваўся ў наша жыццё лазер. Ён знайшоў выкарыстанне ў многіх галінах народнай гаспадаркі — у медыцыне і метралогіі, у металургіі і метэаралогіі, у сувязі і горназдабываючай прамысловасці. Цяжка цяпер нават пералічыць сферы выкарыстання цудоўнага прамеяла.

Выпуск такой кнігі ў Мінску не выпадковы. Вялікі ўклад у развіццё тэорыі і ў практычнае выкарыстанне лазернай тэхнікі ўнеслі вучоныя рэспублікі.

Група беларускіх фізікаў на чале з Б. Сцяпанавым за стварэнне новых тыпаў квантавых генератараў удастоена Дзяржаўнай прэміі СССР. Многае зрабіў даследчык А. Непакойніцкі ў Магілёве, каб даць жыццё новай перспектыўнай тэхналогіі ўтварэння металізаваных пакрыццяў.

У Асіповіцкім лакаматыўным дэпо на «прыколе» стаіць паравоз ОВ. «Авечка» — першы лакаматыў Беларускай чыгункі. Зараз ён выкарыстоўваецца толькі для здымкаў кінафільмаў аб мінулым. Другі здымак зроблен у Аршанскім дэпо імя Заслонава. Навейшыя магутныя цеплавозы падрыхтаваны для транспарціроўкі грузаў.

Фота К. ЯКУБОВІЧА.

ОТВЕТЫ ТОВАРИЩА Л. И. БРЕЖНЕВА НА ВОПРОСЫ АМЕРИКАНСКОГО ЖУРНАЛА «ТАЙМ»

Как уже сообщалось, редакция американского журнала «Тайм» обратилась к товарищу Л. И. Брежневу с просьбой ответить на ряд вопросов. Ниже публикуются ответы товарища Л. И. Брежнева на вопросы редакции журнала.

Вопрос: Как Вы оцениваете состояние советско-американских отношений с учетом прогресса на переговорах по ограничению стратегических вооружений и возможной встрече на высшем уровне?

Ответ: Хотел бы вначале передать через ваш журнал добрые пожелания американскому народу в наступившем новом году. Насколько этот и грядущие годы будут действительно добрыми и прежде всего мирными, во многом зависит от наших двух стран. Со своей стороны могу сказать, что Советский Союз будет и дальше неуклонно действовать в духе сотрудничества и честного партнерства.

Мы с вами вступили в 1979 год, можно сказать, с положительным заделом. Работа над новым соглашением по ограничению наступательных стратегических вооружений близится к завершению, хотя, очевидно, еще потребуются какое-то время для окончательного согласования позиций. Будем думать, что принцип равенства и одинаковой безопасности, который СССР и США признают за исходное начало, подскажет правильные решения, и мы с президентом Картером сможем в недалеком будущем скрепить договоренность своими подписями. Задача, которая поставлена самой жизнью, — покончить с безудержной гонкой вооружений, обеспечить безопасность наших государств и укрепить международный мир на более низком уровне военного противостояния — стоит труда.

В целом за последние пару лет в советско-американских отношениях, скажем прямо, отрядных моментов было немного. Скажу совершенно открыто, нам зачастую даже трудно понять упорное стремление Вашингтона искать собственную выгоду в невыгоде других. Ведь все это уже было испробовано, причем многократно, американскими политиками в период «холодной войны». Однако объективная реальность подвела США к выводу о необходимости сотрудничать с СССР, особенно в недопущении ядерной войны и в урегулировании конфликтных ситуаций в различных районах мира. Наша обоюдная воля действовать именно так была тогда зафиксирована в соответствующих документах, которые мы в Советском Союзе высоко ценим и в которых по-прежнему видим хорошую основу для прочного и долговременного поворота к лучшему в отношениях между СССР и США.

Если же смотреть на другую сторону только как на «противника», о чем нередко говорят в Вашингтоне, то трудно, конечно, вести дело к планомерному углублению и расширению областей сотрудничества. При таком подходе не только мучительно долго

и сложно рождаются новые договоренности, но и в целом отношения топчутся на месте или идут вспять, как оно, в сущности, и происходило в последние два года. Между тем при уважительном отношении к суверенным правам и интересам друг друга обеим нашим странам будет не хуже, а лучше. Да и весь мир выиграет от согласия между ними.

Лично меня весь опыт жизни убеждает в том, что добрососедство — независимо от различий в политических системах и взглядах — самая лучшая линия в межгосударственных отношениях. И я глубоко убежден, что советско-американские отношения действительно могут быть не просто нормальными, но по-настоящему хорошими. Это — не утопия. Основа для достижения этой цели была в свое время уже заложена, но затем на пути к ней были воздвигнуты искусственные препятствия, которые могут и должны быть устранены.

Вопрос: Многих американцев, включая и тех, кто стоит за улучшение отношений с Советским Союзом, беспокоит наличие крупных военных контингентов стран Варшавского Договора вдоль их западных границ. Это, в частности, они имеют в виду, когда говорят о «советской угрозе». Что Вы могли бы сказать о подобных утверждениях и о состоянии разрядки на европейском континенте?

Ответ: Вымыслы о «советской угрозе» — дело не новое. О ней шумели на Западе, когда после октября 1917 года в Советскую Россию вторглись интервенты из полтора десятков стран, включая США, чтобы задушить революцию и восстановить старый строй. О ней разглагольствовал британский премьер Чемберлен, заключая в Мюнхене сделку с Гитлером в расчете обратить его агрессивные устремления против Советского Союза. Криками о «советской угрозе» прикрывались нацисты, совершая разбойничье нападение на СССР. На нее ссылались и те, кто создавал военный блок НАТО, направленный против Советской страны, потерявшей 20 миллионов человек в борьбе с агрессором. Тот же предлог был использован, когда в Вашингтоне провозгласили направленную против нас политику «на грани войны».

И вот теперь, когда разрядка довольно ощутима на европейском континенте, когда общеевропейское совещание в Хельсинки указало пути расширения мирного сотрудничества, а в Вене идут переговоры о снижении уровня военного противостояния, — снова шумиха о «советской военной угрозе Западной Европе!» Видно, очень уж не по нутру кому-то на Западе оказалась и политическая разрядка, и особенно намерение подкрепить ее уменьшением концентрации военных сил обеих сторон в центре Европы.

Исторически сложилось так, что здесь сосредоточены друг против друга огромные количества войск и вооружений двух военно-политических

блоков. Различные по структуре, силы каждой из сторон в сумме примерно равны друг другу. Подобное военное равновесие существует в Европе уже несколько десятилетий.

Но огромное скопление армий и вооружений опасно само по себе. Будет куда легче строить мирные связи, если уменьшить это скопление с обеих сторон, не нарушая сложившегося баланса сил. Именно этого мы и добиваемся в Вене.

Нам же отвечают, что уменьшение возможно только в случае, если СССР и другие участники Варшавского Договора сократят свои силы значительно больше, чем страны НАТО. А иначе, мол, будет «советская военная угроза!» И под аккомпанемент этих беспрепятственно повторяемых утверждений лихорадочно растут военные бюджеты, наращиваются силы НАТО в Европе.

Что случилось? Почему равновесие, существовавшее много лет, вдруг стало «угрозой»? И вообще — кому мы «угрожаем»? Разве мы претендуем хоть на один квадратный километр территории какого-то государства? Разве не сложились у СССР нормальные и даже хорошие мирные отношения практически со всеми странами Западной Европы? Разве не Советский Союз является одним из главных инициаторов и активных участников всех акций по укреплению мира и развитию мирного сотрудничества в Европе?

Так зачем же вводить в заблуждение людей, пугая их «советской военной угрозой»!

Хочу еще раз подчеркнуть то, о чем уже говорил несколько раз за последнее время: мы не добиваемся военного превосходства над Западом, нам оно не нужно. Нам нужна лишь надежная безопасность. А безопасность для обеих сторон, безусловно, будет большей, если обуздать гонку вооружений, сократить военные приготовления и оздоровить политический климат международного общения.

Вопрос: После сообщения о нормализации отношений между Вашингтоном и Пекином в США раздаются призывы «разыграть китайскую карту». Китай же может попытаться «разыграть американскую карту». Как Вы рассматриваете подобные устремления и каким Вам представляется будущее советско-китайских отношений?

Ответ: Кое-кому в США и в других западных державах так полюбили враждебный Советскому Союзу курс нынешнего китайского руководства, что возник соблазн превратить Пекин в орудие нажима на мир социализма. Такая политика представляется мне авантюрой, весьма опасной для дела всеобщего мира.

Дело вовсе не в установлении дипломатических отношений. Дело в том, что пытаются всемерно поощрять и подбадривать приманками экономического характера, а теперь постепенно и поставками современного оружия, военной техники и технологии тех, кто, стоя во главе одной из круп-

нейших стран мира, открыто объявил о своей враждебности делу разрядки, разоружения и стабильности в мире; кто претендует на территории многих стран и организует провокации против них; кто провозгласил войну неизбежной и развернул активную подготовку к войне.

Неужели трудно понять, что это — игра с огнем?

Ну, а расчеты использовать набравший силу пекинский режим как орудие политики НАТО, канализировать его воинственные устремления в удобном Западу направлении — это, простите меня, не более чем самонадеянная наивность. Достаточно вспомнить, чем закончилась для западных держав та же мюнхенская политика. Неужели уроки истории так быстро забываются?

Что касается отношений Советского Союза с Китайской Народной Республикой, то мы к этой стране не имеем ни территориальных, ни иных претензий и не видим никаких объективных препятствий к восстановлению не просто хороших, но и дружественных отношений, — конечно, если позиция КНР станет более разумной и миролюбивой.

Из Пекина то и дело слышатся заявления о том, будто советско-китайский Договор о дружбе, союзе и взаимной помощи, заключенный в 1950 году, «потерял всякое значение», превратился «в простой лист бумаги» и тому подобное. Видимо, китайские руководители провоцируют нас на разрыв этого договора. Могу сказать, что мы не поддадимся на провокацию. Никогда мы по своей воле не порвем документа, который олицетворяет дружбу народов СССР и Китая. Если же пекинские руководители пойдут на такой шаг, то они возьмут на себя всю тяжесть ответственности перед народом своей страны, перед силами мира и прогресса во всем мире.

Вопрос: В США дается разное толкование слову «разрядка», которое соответствует русскому «разрядка». Каково, по Вашему мнению, конкретное политическое содержание этого термина, в особенности применительно к региональным проблемам, например, к проблемам Африки и Ближнего Востока?

Ответ: Когда мы говорим «разрядка напряженности» или для краткости просто «разрядка», мы имеем в виду состояние международных отношений, противоположное тому их состоянию, которое принято называть «холодной войной» и для которого была характерна постоянная напряженность, грозившая в любой момент перерасти в открытые конфликты. Другими словами, разрядка — это прежде всего преодоление «холодной войны», переход к нормальным, ровным отношениям между государствами. Разрядка — это готовность разрешать разногласия и споры не силой, не угрозами и бражничаньем оружия, а мирными средствами, за столом переговоров. Разрядка — это определенное доверие и умение считаться с законными интересами друг друга. Такого, вкратце, наше понимание разрядки.

Мы со своей стороны ведём активную линию на то, что процесс разрядки всячески репьялся и распространялся на все районы мира, в том числе на Африку, Ближний Восток. Однако бы несправедливо и не реалистично ожидать, чтобы нады этих или каких-то других районов отказались от борьбы за свои законные права. Имя ложно толкуемого понятия разрядки.

Если говорить, например, о Ближнем Востоке, то интел сам разрядки противоречит не борьба арабских родов за возврат принадлежащих им, но захваченных Израилем земель, и за палестинцев создать свое собственное государство, и действия тех, кто поддерживает эти справедливые требования арабов. Вопреки интел сам разрядки на Ближнем Востоке действуют именно те, кто стоит на стороне агрессора, поощряя его экспансионистские устремления.

То же самое относится и к ситуации на юге Африки. точником угрозы для разрядки международной напряженности является политика, правленная против народов ведущих там борьбу за освобождение от колониально-системного угнетения, пренеоколониализма, за независимость и социальный прогресс. И вовсе не сама по себе борьба народов за свои права.

Вопрос: Представители администрации Картера неоднократно критиковали внутреннюю политику Советского Союза, ссылаясь при этом на Хельсинский заключительный акт. Какой степени он применен внутренней политике Советского Союза?

Ответ: Нашу точку зрения на подписанный в Хельсинки документ можно выразить весьма кратко и категорично: СССР за полное претворение в жизнь Заключительного во всех его частях. Кстати, советский Союз — единственная страна в мире, в Конституции которой закреплены все основные принципы межгосударственных отношений, которые записаны и в Заключительном акте.

Не надо, однако, забывать, что Заключительный акт — документ, регулирующий именно межгосударственные отношения. Никакие его положения не дают одним государствам права вмешиваться во внутреннюю жизнь других, влезать в чужие дела. Поэтому, подписавшие Заключительный акт государства в обязательном порядке друг друга свободно выбирать и развивать свои политические, социальные, экономические, культурные системы, равно как и право устанавливать свои законы и административные акты.

Мне не хочется вдаваться сейчас в полемику по линии американской администрации в этих вопросах, поверьте, можно было немало сказать и задать вопросов на этот счет, вности имея в виду вмешательство США во внутренние дела других государств на протяжении всего мира.

У ГОНАР СВЯТА НАРОДА БЕЛАРУСИ

Урачысты канцэрт, прысвечаны 60-годдзю БССР і Камуністычнай партыі Беларусі, адбыўся ў польскім горадзе Беластоку. На ім прысутнічала дэлегацыя працоўных Гродзенскай вобласці, якую звязваюць з жыхарамі

мі Беластоцкага ваяводства ПНР традыцыйныя вузы дружбы і брацкага супрацоўніцтва.

У канцэрце прынялі ўдзел мастацкія калектывы з Беластоцкага ваяводства і Гродзенскай вобласці.

ДЛЯ АЛІМПІАДЫ-80

Выдавецтва «Русский язык» у 1979—1980 гадах выпусціць вялікую коль-

касць слоўнікаў і размоўнікаў. Некаторыя з іх прызначаны спецыяльна для ўдзельнікаў Алімпіяды-80.

У спісе будучых выданняў — англійскі, французска-рускі, японска-рускі размоўнікі для замежных турыстаў, прыток якіх у нашу краіну ўзрастае з кожным годам і дасягне свайго піку ў алімпійскі год.

Для спартсменаў і трэнераў — удзельнікаў Алімпіяды-80 будучы выпушчаны спецыяльныя слоўнікі, якія

ўключаюць спартыўную тэрміналогію і выразы, якія сустракаюцца ў іх малафарматы. Іх насіць у кішэні. Усе слоўнікі і размоўнікі выдавецтва «Русский язык» атрымалі дыпламы Аргумента «Алімпіада-80».

«Голас Радзімы»

№ 4 (1574), 1979 г.

NOT long ago scientists established with mathematical precision that the exact geographical centre of Europe is in Byelorussia.

This kind of information is usually confined to those fond of "trivia", but it did happen to cross my mind when I was looking through some documents from our Republic's past. Let me tell you in what connection. Right before the October Revolution, right smack in the middle of Europe—at the time already an industrialized Europe, flooded with electric light—there was a land which modern civilization seemed to have totally bypassed. Its industry was no more than several primitive, semi-handicraft factories where matches, hemp and all kinds of hardware were made. Its agriculture could be described as peasants scratching the exhausted narrow ribbons of land with wooden ploughs. Eighty per cent of the people were illiterate. The national language was forbidden; there were no professional arts, and not a single school of higher education. Life expectancy was less than 40, and doctors were few and far between.

But the Byelorussian people were never reconciled to being slaves. The October 1917 Revolution awakened an unprecedented surge of energy in the masses. And so, despite the extremely complicated situation—nearly half of Byelorussia was then occupied by the German Kaiser's troops—Soviet power was proclaimed in Minsk on the same day as it was in Petrograd (now Leningrad).

The Byelorussian people chose their historic road themselves, as the Revolution proclaimed the right of nations to self-determination. "Soviet Russia is extending a helping hand to us for a joint fraternal life; it recognizes our right to be a free people and to march as an equal along the great road of socialism", an appeal said. "So let us be quick to march, Byelorussian brothers, but only together with Soviet Russia".

The people's will was fulfilled. In 1922, the BSSR and the other Republics formed the Union of Soviet Socialist Republics.

Today, looking back at the road we have covered in 60 years, we can justly say that our successes are the result of the implementation of the Leninist national policy. They are the result of the labour of the Byelorussian people and the tremendous, generous assistance which the Russian and other nations of the USSR have given us.

All the 100 nations and nationalities living in the vast Soviet Union have become our allies and partners in building socialism.

The initial millions of roubles invested to lay the foundation of our national industry, science, health services, and the education system came to us from the great Russian people. And our country's

But, thanks to the heroic labour of the working class, farmers, intellectuals, of all Soviet people, we were able to quickly heal our wounds.

The figures illustrating the Republic's current industrial capability are rather impressive. Byelorussia's industry now turns out over 200 times more than it did before the Revolution and 26 times more than in

one of the country's main suppliers of livestock produce. There are 110,000 tractors, over 30,000 combine harvesters, and 66,000 agricultural lorries in the Republic. A tremendous amount of work has been done to make the land more fertile. Since the war, 2,400,000 hectares of overmoist soil have been drained.

Could we have done all of this alone? Of course not. The single planned countrywide economy is one of socialism's main advantages. Here is just a single example—500 of the country's factories produce items used in the manufacture of the famous Byelorussian giant tip-up lorries. In turn, Byelorussia sends the goods it produces to all corners of the USSR.

In a socialist society, economic progress is not an aim in itself. The central objective of all the sweeping changes is to raise the people's well-being.

The Republic's new cities and modern villages, to which many farmers have moved, are all the results of this policy. The flowering of science, health services, education and culture is also the result of this human-being-centred approach.

Between 1961 and 1971 alone, the Republic's national income went up 260 per cent, and real incomes went up 140 per cent. Over the past decade, 900,000 flats were built, giving almost 50 per cent of the people of the Republic better housing.

Average life expectancy is in a certain way an overall indicator of living standards. Life expectancy in Byelorussia is now 72 years, and this should not come as a surprise. Social conditions have changed. Health services have been tremendously successful. We have 32 doctors and 120 hospital beds per 10,000 people.

Right now the transition to compulsory full secondary education is being completed in the land where once 80 per cent of the people were illiterate. One in every three is studying or taking courses—at general secondary or specialized schools, at an institute, etc. The opportunities for raising one's general educational or professional standards are limitless.

There are more than 30 higher schools and hundreds of research institutes, with a total staff of 30,000 associates in Byelorussia. Literature and the professional arts are flowering on the rich traditions of national folk art.

The choice made by the Republic at the dawn of the Soviet power, when it joined the USSR, was a fortunate choice indeed.

The Republic's Fortunate Choice

On January 1, 1919, the Provisional Revolutionary Workers' and Peasants' Government of Byelorussia issued a Decree proclaiming the formation of the Byelorussian SSR. This date marks the birthday of the Byelorussian Soviet Socialist Republic, one of the 15 equal Union Republics making up the USSR. On December 28, 1978, the Central Committee of the Communist Party of Byelorussia and the Republic's Supreme Soviet held a celebration meeting in Minsk in honour of the 60th anniversary of the founding of Soviet Byelorussia. The report was given by P. MASHEROV, Alternate Member of the Politbureau of the CPSU Central Committee, First Secretary of the Communist Party of Byelorussia Central Committee, and messages of greeting were conveyed by representatives of the Union Republics and of Moscow and Leningrad. In connection with the celebration Viktor GVOZDEV, Vice-Chairman of the BSSR Council of Ministers, Chairman of the BSSR State Planning Committee, said the following to our correspondent Vyacheslav Khodosovsky.

first five-year plans were elaborated with the aim of giving priority development to once backward lands such as ours. Backwardness quickly vanished without leaving a trace.

In the Great Patriotic War we were able to defend our independence because the entire Soviet people were with us.

We will never forget the trains with food, building materials and equipment which came from all over the USSR to Byelorussia to help us rebuild her ravaged economy. The damage that the Republic suffered during the war was colossal. In human terms, one in every four was killed. More than 200 towns and district centres, and 9,200 villages were destroyed. Byelorussia lost over half her national wealth.

pre-war 1940.

Our industry is diversified. The Republic is famous for its Belarus tractors, heavy-duty lorries, electronic computers, metal-cutting machine tools, synthetic fibres, mineral fertilizers, petrochemical products, TV sets, refrigerators and watches.

We now generate as much electricity in one day as we did in 28 years before the Revolution. We now produce as much fabrics in three days as we did in a year. Products made in Byelorussia are exported to more than 20 countries.

Agriculture has been overhauled from top to bottom. Collective and state farms are getting almost five times higher grain yields than before. The Republic is now

TOPA, THE OLIMPIAN

On a bright, sunny morning not long ago air passengers and Aeroflot staff at the Minsk airport were surprised to see a bear—yes, a real bear—come down the steps of a jetliner which had just arrived from Moscow. Accompanied by Elvina Podchernikova, his good friend and trainer, the bear set off at once on a sightseeing tour of the city.

Minsk, the Byelorussian capital, will be the venue of preliminary soccer matches during the 1980 Olympic Games. It is now busy preparing for that big occasion.

Topa, as the bear is named, looks very much like artist Victor Chizhikov's drawing of the bear Misha, selected as the emblem of the 1980 Olympics.

Inquisitive Topa visited the construction site of a big stadium and the Olympic Village. In an indoor arena he met soccer players who invited him to try his hand as a goalkeeper for the well-known Minsk Dynamo team. After limbering up on the soccer pitch Misha went to

a swimming pool where divers were training. He climbed up to the top of the highboard to get a good look at what was going on. Although Topa is a circus bear he was amazed by the twists and turns he saw the divers make.

Next, Topa visited an indoor track and field arena. Here he soon saw he could not compete with the runners, jumpers or throwers. A bit of wrestling, though would be a good idea, he thought. As if Elvina had read Topa's thoughts, she introduced him to triple gold medalist Alexander Medved (whose name, by a strange coincidence, is the same as the Russian word for «bear»). But when Topa felt the steely strength with which Alexander Medved gripped his hand he raised his snout and emitted a whine that made it clear the bout would have to be postponed.

Topa's spirits rose when, at the end of the tour, he was presented with a colossal cake by his hospitable hosts in Minsk. Before leaving for home he invited

Who will be the first?

Photo by Y. IVANOV.

one and all to come and see the Olympic circus numbers which Elvina Podchernikova is now

thinking up. Ideas for some of the new acts arose during the Minsk visit.

BYELORUSSIA AS SEEN BY FOREIGNERS

«...The way of the Byelorussian people from illiteracy to universal secondary education is fantastic. It is hard to even imagine that all this has been done within such a short period of time. Of course, this has become possible thanks to the efforts of the state, the enthusiasm and energy of people awakened by the Great October Socialist Revolution.

Soviet students don't pay for their education, just vice versa, they receive grants. In Sweden youths and girls get subsidies to pay for their education which they are obliged to pay back till the age of 50-55. It is impressive that in the Soviet Union graduates from schools and institutes are given jobs. We cannot offer this to youth in Sweden».

Chairman of the Executive Committee of the branch of the «Sweden-USSR» Society in Karlstad, Secretary of the Workers' Union in Filipstad Ingrid Berg.

МУЗЫЧНАЯ АДУКАЦЫЯ, ДАСТУПНАЯ МІЛЬЁНАМ

Музычнае выхаванне ў СССР мае ў сваёй гістарычнай аснове спрыяльныя традыцыі і пачынанні айчынай культуры. Па ўсёй Расіі ў розны час стыхійна ўзніклі ачагі музычнай асветы. Яшчэ да рэвалюцый хроніка паведамляе аб адным невядомым настаўніку з далёкай вёскі, які марыў аб тым, каб музыкай аблегчыць цяжкае жыццё сваіх аднавяскоўцаў. Разам з вучнямі ён пасадзіў бульбянае поле, і на грошы, выручаныя ад продажу ўраджаю, усёй вёскай вырашылі купіць фісгармонію. Пакупка адбылася, і ўсе жыхары па вечарах збіраліся ля вонкаў школы слухаць музыку... Вядомы рускі піяніст і кампазітар Антон Рубінштэйн прапаноўваў увесці ўсеагульнае дзіцячае музычнае выхаванне ва ўсіх без выключэння навучальных установах.

Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя ператварыла гэтыя парасткі рускага музычнага асветніцтва ў магутае дрэва. Музыка побач з іншымі мастацтвамі стала справай дзяржаўнай важнасці. У першыя ж гады ўстаўлення Савецкай улады нарком асветы Анатоль Луначарскі на адкрыцці нарады па мастацкай адукацыі гаварыў: «Канчатковай мэтай з'яўляецца стварэнне культурнага грамадства... Вось гэта ёсць сучасная, сапраўдная культурная задача, якую ставіць сабе камунізм».

Сістэма музычнага выхавання і адукацыі ў СССР будзеца па трох асноўных ступенях — дашкольнае ўстанова, сярэдняя школа (а таксама пазашкольнае ўстанова, музычныя школы і вучылішчы) і вышэйшыя навучальныя ўстановы (кансерваторыі, інстытуты мастацтваў і інстытуты культуры, музычна-педагагічныя факультэты педагагічных інстытутаў).

У Савецкім Саюзе каля 5 000 дзіцячых музычных і мастацкіх школ (у 1918 годзе іх было 19), 243 музычныя вучылішчы і вучылішчы мастацтваў, 20 кансерваторый, 6 інстытутаў мастацтваў, 3 музычна-педагагічныя інстытуты, 48 музычна-

педагагічных факультэтаў у педагагічных інстытутах.

Першая музычная школа была адкрыта ў Ленінградзе ў 1918 годзе для дзяцей рабочых Пуцілаўскага (цяпер Кіраўскага) завода. Пазней такія школы былі адкрыты ўсюды: у сельскіх мясцовасцях, у самых аддаленых гарадах і раёнах краіны.

Важна адзначыць, што навучанне ў дзіцячых музычных школах самім бацькам каштуе нядорога, астатняе даплачвае дзяржава. Так, напрыклад, на аддзяленнях струнных інструментаў плата ўвогуле чыста сімвалічная — 1 рубель 50 капеек за месяц. Калі ў сям'і вучацца музыцы двое, за адно дзіця сума аплаты зніжаецца напалавіну.

У апошнія 10—15 год узрасла роля пазашкольных музычных устаноў, і ў першую чаргу дзіцячых харавых студый. Першая такая студыя «Піянерыя» была створана ў горадзе Жалезнадарожны пад Масквой. Тут удала спалучаюцца вучэбная, выканаўчая і выхаваўчая работа. Цяпер толькі ў Маскве працуе каля 30 такіх студый, а ў Расіі — адной з 15 рэспублік краіны — у харавых студыях займаецца 160 000 дзяцей.

Вучобу ў сярэдніх спецыяльных і вышэйшых музычных (як, дарэчы, і ў іншых) навучальных установах краіны цалкам аплачвае дзяржава, прычым пераважна большасць студэнтаў вышэйшых навучальных устаноў атрымлівае стypендыі. А выдатнікі забяспечаны павышанымі і імянным стypендыямі — імя Леніна, Чайкоўскага, Рымскага-Корсакава, Шапанава і іншых. Лепшыя выпускнікі маюць магчымасць займацца ў аспірантурі.

У 26 кансерваторыях і інстытутах мастацтваў навучаецца звыш 21 000 студэнтаў — інструменталістаў, дырыжораў, спевакоў, кампазітараў і рэжысёраў музычных тэатраў. Патрабаванні жыцця вызначылі і новы тып навучальных устаноў — інстытуты культуры. Яны рыхтуюць клубных работнікаў са спецыяльнай мастацкай, тэ-

атральнай або музычнай адукацыяй.

Скончана вучоба: музыкантаў-выканаўцаў чакаюць 256 філарманічных і больш як 450 эстрадных калектываў; яны могуць трымаць конкурс у аркестры 42 оперных і 29 тэатраў музычнай камедыі, у 44 сімфанічных і 66 камерных аркестраў, у 45 капэл, 26 аркестраў народных інструментаў. Іх чакаюць у аркестрах 500 драматычных тэатраў... (Гутарка ідзе толькі аб дзяржаўных прафесійных калектывах.)

У Палажэнні аб персанальным размеркаванні маладых спецыялістаў побач з абавязкам адпрацаваць 3 гады па размеркаванню выпускнікам прадастаўляюцца льготы: аплата месячнага водпуску і праезду сям'і да месца работы, аднаразовае дапамога на ўладкаванне і г. д.

Які ж асноўны напрамак выхавання музыкой? Карыфэй рускага піяніста Мікалай Рубінштэйн падкрэсліваў, што справа не ў навучанні ігры на фартэпіяна, а ў навучанні музыцы.

Агульнадаступнасць музычнай адукацыі ў спалучэнні з высокім узроўнем прафесійнай падрыхтоўкі ўжо ў першае дзесяцігоддзе вывелі савецкую выканаўчую школу на міжнародную арэну. Упершыню савецкія выканаўцы заявілі аб сабе ў 1927 годзе — на шапанаўскім конкурсе Леў Аборын атрымаў першую прэмію. Праз 10 год савецкія музыканты на чале з Давідам Ойстрахам на конкурсе ў Бруселі атрымалі 5 прэмій. Тады бельгійская прэса пісала: «Вынікі, дасягнутыя савецкімі музыкантамі на міжнародных конкурсах апошніх год, даказваюць выключную вартасць такой сістэмы выхавання». Вось ужо 50 год савецкія выканаўцы з поспехам выступаюць на міжнародных конкурсах: 245 спаборніцтваў — 720 прэмій... Кожны год новыя маладыя імёны панажваюць славу савецкай музычнай школы.

Людміла СЛАВЯНСКАЯ, музыказнавец.

НА ЗДЫМКУ: сцэна са спектакля «Ляўша».

ЗАБАЎЛЯЮЧЫ, ВЫХОЎВАЦЬ

— Прэм'ерай спектакля «Ляўша» на матывах аднайменнага твора Ляскова адкрыўся саракавы сезон Дзяржаўнага тэатра лялек БССР.

40 год назад юныя гамяльчане — тэатр спачатку знаходзіўся ў Гомелі — убачылі спектакль па п'есе беларускага пісьменніка і драматурга В. Вольскага «Дзед і жораў». З таго часу спектакль не сыходзіць са сцэны лялечнага тэатра, на яго з цікавасцю ходзяць сённяшнія школьнікі.

Не толькі ў нашай рэспубліцы вядомы цяпер тэатр лялек БССР. З імёнамі акцёраў тэатра, яго рэжысёраў-пастаноўшчыкаў, мастакоў звязаны першыя поспехі на фестывалях у Прыбалтыцы. Потым былі паездкі ў Швецыю, Венгрыю, Польшчу, Балгарыю.

Беларускі народны тэатр лялек, так званая батлейка, вядомы з XVI стагоддзя. Насычаныя сацыяльнай сатырай, пабудаваныя на фальклорным матэрыяле, сцэнікі высмейвалі паню, карчмарю, проціпастаўляючы ім станоўчых герояў. Шануючы традыцыі, сучасны тэатр гаворыць у асноўным пра надзённыя праблемы.

У тэатры разам з дзіцячымі спектаклямі з'явіліся п'есы для дарослых: «Прыгожая Галатэя», «Боская камедыя», а потым «Клоп» па аднайменнай п'есе У. Маякоўскага, «Да трэціх пеўняў» па казцы В. Шукшына.

Але перш за ўсё тэатр лялек разлічаны на дзяцей.

Варта згадаць вельмі цікавыя работы рэжысёра В. Казлова: «Сланяня» па казцы Кіплінга, «Арэшок» па казцы балгарскай пісьменніцы Радкі Аляксандравай. За гэтую пастаноўку на Усесаюнным конкурсе спектакляў па п'есах балгарскага драматурга, прывечаным 100-годдзю вызвалення балгарскага народа з-пад асманскага прыгнёту, В. Казлова атрымала званне лаўрэата, а спектакль быў адзначан дыпламам і паказаны на Міжнародным фестывалі «Залаты дэльфін» у балгарскім горадзе Варна. Беларускі тэатр на гэтым фестывалі прадставіў савецкае лялечнае мастацтва і быў удастоены бронзавага медаля і дыплама.

У сваіх пастаноўках В. Казлова смела выкарыстоўвае новыя мастацкія прыёмы і выразныя сродкі. У п'есе «Сланяня» акцёры адкрыта, без шырмы... гуляюць у лялькі, так, як у жыцці гэта робяць тысячы хлопчыкаў і дзяўчынак.

«Да трэціх пеўняў» — спектакль масак; «Клоп», пастаўлены А. Ляляўскім, цікавы тым, што ў ім выкарыстаны рознапланавыя лялькі, на палачках і міміруючыя... «Зорны хлопчык», «Золушка», «Тры таўстуны», «Ляўша» — гэтыя і многія іншыя спектаклі ў рэпертуары тэатра ўтрымліваюць элементы новага, сучаснага мастацтва.

Апошнія гады вельмі плённыя для калектыву Беларускага лялечнага тэатра. Багатыя яны новымі пастаноўкамі, паездкамі і поспехамі. Сярод лепшых работ — спектаклі па п'есах Анатоля Вяцінскага. У бліжэйшы час юныя глядачы ўбачаць новы спектакль «Марынка» па п'есе В. Вольскага і П. Макаля. Ён раскажа пра лёс беларускай дзяўчынкі, яе бацькі і братоў, а праз іх — пра шлях усяго народа да светлай явы.

...Спяшаюцца на рэпетыцыі і спектаклі старэйшыя акцёры тэатра, якія аддалі яму дзесяці год, спяшаюцца акцёры маладога пакалення. Рыхтуюцца да сваіх першых сустрэч з глядачамі студэнты аддзялення «акцёр тэатра лялек» (у Беларускам тэатральна-мастацкім інстытуце яно адкрыта ў 1976 годзе), а дзеці, члены клуба «Юны лялечнік» (гэты клуб працуе пры тэатры ўжо тры гады), яшчэ толькі марачы аб сваіх будучых спектаклях.

Н. КУЗНЯЦОВА.

ПЕРАЕМНАСЦЬ У КУЛЬТУРНЫМ РАЗВІЦЦІ СПРЫЯЕ РОСКВІТУ ЛІТАРАТУРЫ І МАСТАЦТВА

ЯК ПАЗБЕГНУЦЬ ПАМЫЛАК?

«Калі ты выстраліш па мінуламу з пісталета, будучае выстраліць па табе з гарматы». Без мінулага няма сучаснага, а значыць, і будучага, хацеў сказаць сваймі афарызмам народны паэт Дагестана (Паўночны Каўказ) Абуталіб Гафураў.

Але ці ўсё мінулае раўнацэнна? Вядома, не. Класікі сусветнай літаратуры Пушкін, Талстой, Дастаеўскі, Чэхаў жылі ў краіне, насельніцтва якой на тры чвэрці было непісьменным. «Гамер XX стагоддзя» — так М. Горкі называў лезгінскага паэта Сулеймана Стальскага — не мог запісаць сваіх вершаў на роднай мове: пісьменнасць гэтага невядомага каўказскага народа стваралася ўжо пры Савецкай уладзе, калі паэту было амаль 60 год.

Мінулае шматбагатае, і не заўсёды ўдаецца аддзяліць вачнае ад часовага, галоўнае ад другараднага. Ці ёсць крытэрыі, якія дапамаглі б пазбегнуць памылак у падыходзе да культурнай спадчыны мінулага?

ПЕРАЕМНАСЦЬ — У РАЗВІЦЦІ ЛЕПШАГА

Савецкая шматнацыянальная культура нараджалася ў жорсткіх спрэчках. Нігілісты сцвярджалі, напрыклад, што новая культура можа быць створана толькі выхадцамі з рабочага класа, і таму патрабавалі «ўзарваць, разбурыць, сцерці з твару зямлі старыя мастацкія формы»,

спаліць карціны Рафаэля «ў імя нашага Заўтра».

Ленін і яго аднадумцы даказвалі, што сацыялістычную культуру можна пабудаваць, толькі засвоіўшы і крытычна перапрацаваўшы спадчыну мінулага, якая змяшчае ў сабе шматвекавы вопыт народа, яго мудрасць, духоўную сілу. «Мы з кожнай нацыянальнай культуры бяром толькі яе эмакратычныя і яе сацыялістычныя элементы», — пісаў Ленін у 1913 годзе. Гэта значыць, што яшчэ да Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі расійскія марксісты ў нетрах буржуазнай культуры бачылі парасткі новай духоўнасці, якія пры народнай уладзе павінны стаць пераважаючымі, павінны даць пачатак сацыялістычнай культуры.

Гэты прынцып і ажыццяўляў Савецкі ўрад, змагаючыся з рознымі спробамі выдумаць асаблівую культуру, адарваную ад лепшых традыцый мінулага. Развіццё «вынікаў існуючай культуры» стала задачай дзяржаўнай важнасці. Ужо ў першыя гады Савецкай улады Дзяржава выдавецтва наладжвае выпуск масавымі тыражамі танных кніг для шырокага чытача.

У гэты ж час VIII з'езд РКП(б) прыняў спецыяльную рэзалюцыю, у якой адзначалася, што «неабходна адкрыць і зрабіць даступнымі для працоўных усе каштоўнасці мастацтва, створаныя на аснове эксплуатацыі іх працы, і якія знахо-

дзіліся да гэтага часу ў выключным распараджэнні эксплуататараў».

ШЛЯХ, СКАРОЧАНЫ НА ДЗЕСЯЦІГОДДЗІ

Ленінская канцэпцыя пераемнасці ў культурным развіцці неўзабаве стала пераважаючай не толькі ў Расіі, але і на Украіне, у Беларусі, у Закаўказскіх рэспубліках. Аднак узроўні нацыянальных культур да Кастрычніцкай рэвалюцыі 1917 года былі рознымі. Так, у рускай, украінскай, армянскай, грузінскай, латышскай літаратурах ужо меліся развітыя традыцыі крытычнага рэалізму, а ў творчасці армяніна А. Акапяна, латышоў Я. Райніса і А. Упіта, украінцаў І. Франка, М. Кацюбінскага, Л. Украінкі намічаліся тэндэнцыі новага мастацкага метаду — сацыялістычнага рэалізму, адным з пачынальнікаў якога быў Максім Горкі.

Рэалістычная літаратура Сярэдняй Азіі і Казахстана, Паўночнага Каўказа стваралася пасля рэвалюцыі. Яе асновай паслужыла вусная паэтычная творчасць. Але не толькі яна. У першыя гады Савецкай улады тут звяртаюцца як да свайго духоўнага мінулага, так і да вопыту іншых народаў. Адсюль і двайная пераемнасць: нацыянальная і інтэрнацыянальная. Дзякуючы гэтаму ў казахай, узбекаў, туркменай і іншых народаў савецкага Усходу з'явіліся новыя, уласцівыя развітым літаратурам жанры — ра-

ман, аповесць, апавяданне, драма з арыгінальнымі нацыянальнымі фарбамі. Гэта значыць шлях, якім народы ішлі да гэтага перадавага метаду стагоддзямі, скараціўся на дзесяцігоддзі.

«Я вучыўся пісьменніцкаму майстэрству і рэалізму ў Пушкіна, Чэхава і Тургенева, а сацыялістычнаму рэалізму ў Горкага і Шолахава», — пісаў кіргізскі раманіст Тугельбай Сыдыкбекаў. Дагэштанскі паэт Расул Гамзатаў гаворыць, што руская літаратура дапамагла яму «пісаць лепш, мацней, пісаць дакладней, больш канкрэтна, больш выразна выказаць думкі і пачуцці», пазнаёміла з узорами невядомых жанраў.

Развіваючы духоўную спадчыну мінулага, засвойваючы веды больш развітых культур, савецкія нацыянальныя літаратуры хутка дасягалі ўзроўню перадавых. Ужо на Першым з'ездзе савецкіх пісьменнікаў (1934 год) Максім Горкі гаварыў аб рознапланнай, разнамоўнай літаратуры, выступаючай «як адзінае цэлае». Сярод дэлегатаў з'езда былі пісьменнікі 52 нацыянальнасцей.

Сёння савецкая літаратура ствараецца ўжо на 76 мовах народаў СССР, а вопыт папярэднікаў не страціў сваёй значнасці і для сучасных літаратараў. «Пісьменнік, які не засвоіў спадчыны мінулага, — гаворыць кіргізскі празаік Чынгіз Айтматаў, — мне здаецца, не можа быць».

Пётр ТАТАУРАЎ.

Даўно я не адчуваў такой вялікай радасці, як гэтымі днямі, атрымаўшы ад вас першы том Тлумачальнага слоўніка беларускай мовы. Шчыра дзякую за падарунак.

Уражанне ад Слоўніка ў мяне вельмі добрае. Станоўчыя водгукі чуў і ад знаёмых. (Бачылі слоўнік ужо чалавек 5—6.) Пасля

выдання БелСЭ гэта, думаю, найбольшае дасягненне нашай культуры, і за гэта належыць глыбока падзякаваць ад кожнага з нас усім тым, хто меў дачыненне да выхаду першага тома, і тым, хто даваў выданне да канца.

П. ЯНКОўСкі.

ЗША.

СЛОЎНІК, ТОМ ДРУГІ

Выйшаў з друку другі том акадэмічнага выдання Тлумачальнага слоўніка беларускай мовы. Ён змяшчае лексіку на літары Г—К уключна, усяго 19 269 слоў і 1 946 тэрміналагічных і фразеалагічных словазлучэнняў.

Адметнай асаблівасцю тома з'яўляецца максімальная паўната адлюстравання лексічнага складу сучаснай беларускай літаратурнай мовы. Акрамя агульнавядомых, традыцыйна ўжывальных слоў, што былі засведчаны і ў пяцірадных лексікаграфічных крыніцах, у том багата ўключаны і словы двух перыферыйных пластоў лексікі. Па-першае, народна-дыялектныя, якія, шырока ўжываючыся ў творах мастацкай літаратуры, за гады Савецкай улады зрабіліся здабыткам літаратурнай мовы, напрыклад: **галашчок** — вялікі мароз з ветрам (звычайна да выпадзення снегу); **гамёлак** — вялікі кусок хлеба, сыру і пад.; **ганок** — невялікі пльыт; **гаршакалеп** — ганчар; **дуйка** — замець; **заваліна** — прызба; **замгнуць** — задрамаць, заснуць на адно імгненне; **запятак** — каблук, абкас; **калакалуша** — чаромха; **кандыба** — 1) культуры чалавек; 2) хадуль; **каўка** — галка і іншыя. Па-другое, навуковыя, тэхнічныя, спартыўныя і іншыя тэрміны, якія з'явіліся разам з узнікненнем адпаведных новых рэалій і паняццяў і ўпершыню фіксуюцца ў беларускім слоўніку, напрыклад: **галаграфія** — метаад атрымання аб'ёмнага малюнка, **дызайн** — мастацкае канструяванне прамысловых вырабаў, **дэдэрён** — штучнае валакно, падобнае на капрон, а таксама тканіна з гэтага валакна, **дэльтаплян** — безматорны ляталь-

ны апарат для спартыўнага планіравання, **кузіка** — гібрыйд брукі з кармавой капустай і г. д.

Нарматыўны характар Слоўніка патрабаваў удакладненняў, уніфікацыі напісання. Дамоўлена, напрыклад, пісаць **кафетэрыі** (замест кафетэрыі, як рэкамендаваў арфаграфічны слоўнік), **прафесіяналы**, а не **прафесійныя**, **імігрыраваць**, як **эмігрыраваць**, з суфіксам **-ыр-**, ужываць як **раўнапраўныя** формы **казакі** і **казакі** і інш.

Багаце фундаментальнай картатэкі сектара лексікалогіі і лексікаграфіі Інстытута мовазнаўства імя Якуба Коласа АН БССР, на аснове якой складаўся Слоўнік, дазволіла праілюстраваць розныя варыянты слоў цытатамі з арыгінальнай мастацкай, навуковай, тэхнічнай, публіцыстычнай і дзелавой літаратуры, а таксама з перакладных твораў класікаў марксізму-ленінізму, партыйных і дзяржаўных дакументаў, прамой выдатных дзеячаў Савецкага Саюза. Літаратурныя крыніцы дапамаглі больш дакладна акрэсліць значэнне некаторых слоў, вылучыць у іх новыя адценні. Так, слова **каныя** ў Беларуска-рускім слоўніку (1962 год) агаасамліваецца з рускім **чубіс**, якое ў сваю чаргу на беларускую мову перакладаецца словам **кнігаўка**. Атрымліваецца, што **каныя** — гэта кнігаўка. У сапраўднасці ж **каныя** — гэта драпежная птушка сямейства ястрабіных: сарыч, канюк. **Кнігаўка ж каныя** называюць толькі на абмежаванай тэрыторыі, і таму гэта значэнне ў другім томе Слоўніка дадзена як абласное на другім месцы. Або яшчэ прыклад. У на-

званым Беларуска-рускім слоўніку словам **галіна** абазначаюцца два зусім розныя паняцці: бакавы адростак на ствале дрэва і асобная вобласць навукі, вытворчасці і пад. Матэрыялы ж фундаментальнай картатэкі паказваюць, што першае з названых паняццяў абазначаецца словам **галіна**, напрыклад: На галіне пры даліне ліст на дрэве марна гіне (Колас); Тонкаю галінай трэцца дуб аб дуб (Бядуля). У сувязі з гэтым у другім томе Слоўніка розныя паняцці названы рознымі, паранімічнымі формамі: першае словам **галіна**, а другое — словам **галіна**.

Беларуская літаратурная мова за гады Савецкай улады выпрацавала разнастайныя функцыянальныя стылі, узбагацілася неабходнымі выяўленчымі лексічнымі сродкамі. Для характарыстыкі стылістычна маркіраваных лексічных адзінак у Слоўніку выкарыстана цэлая сістэма спецыяльных памет (высокае, кніжнае, размоўнае, устарэлае і інш.), якія акрэсліваюць сферу ўжывання і гістарычную перспектыву слоў. Усё гэта будзе садзейнічаць правільнаму выкарыстанню слова ў тэксце і павышэнню культуры мовы.

Да пераважнай большасці запазычаных слоў (напрыклад, **капут**, **капэла**, **капялюш**, **карабэль**, **карабін**, **каракуль**, **каракурт**, **карамель** і інш.) прыведзены звесткі пра іх гісторыю і паходжанне.

Другі том, як і ўвесь Слоўнік, з'явіцца аўтарытэтным даведнікам для ўсіх, хто шагуе родную мову.

А. БАХАНЬКОў,
кандыдат філалагічных навук.

Алесь Якімовіч

15 студзеня раптоўна памёр вядомы пісьменнік, адзін з пачынальнікаў беларускай савецкай дзіцячай літаратуры, заслужаны дзеяч культуры рэспублікі, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі БССР Алесь Іванавіч Якімовіч.

У некралогі, падпісаным кіраўнікамі партыі і ўрада рэспублікі, пісьменнікамі Беларусі і Масквы, гаворыцца, што А. Якімовіч нарадзіўся 17 студзеня 1904 года ў вёсцы Чурывава Уздзенскага раёна ў беднай сялянскай сям'і. У 1926 годзе скончыў Мінскі белпедтэхнікум, у 1930 годзе — Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт. Амаль 15 гадоў працаваў у дзіцячых часопісах «Беларускі піянер», «Іскры Ільіча». На пачатку Вялікай Айчыннай вайны настаўнічаў у адной з сярэдніх школ Татарскай АССР, працаваў адказным сакратаром раённай газеты ў Казахстане. У 1942 годзе быў прызваны ў Савецкую Армію, камандаваў стралковым узводам, удзельнічаў у баях, быў цяжка паранены. Пасля вайны А. Якімовіч — рэдактар часопіса «Бярозка», а потым старшы рэдактар Дзяржаўнага выдавецтва БССР.

Літаратурную дзейнасць Алесь Якімовіч пачаў у 1923 годзе. Яго пяру належыць дзесяткі твораў, якія вядомы чытачам. Шырокая карціна жыцця дарэвалюцыйнай вёскі, шматгранны і цэласны вобраз важака паўстання 1863 года Кастуся Каліноўскага былі намаляваны А. Якімовічам у апавесцях «Адкуль ліха на свеце», «Канец сервітуту», «Кастусь Каліноўскі», за

якія яму была прысуджана Дзяржаўная прэмія БССР. У апрацоўцы А. Якімовіча выйшаў шэраг беларускіх народных казак, пісьменнік актыўна займаўся перакладам лепшых узораў савецкай і класічнай дзіцячай літаратуры на родную мову.

Творчасць А. Якімовіча прасякнута любоўю да дзяцей, шчырымі клопатамі аб выхаванні падрастаючага пакалення ў духу патрыятызму, адданасці справе Камуністычнай партыі і сацыялістычнай Радзіме.

А. Якімовіч прымаў актыўны ўдзел у літаратурным і грамадскім жыцці рэспублікі, шмат увагі надаваў выхаванню маладых талентаў.

Партыя і ўрад высока ацанілі заслугі А. Якімовіча, узнагародзішы яго двума ордэнамі Працоўнага Чырвонага Сцяга і медалямі.

Адышоў з жыцця верны сын партыі і народа, чулы таварыш, выдатны пісьменнік і грамадзянін. Імя Алесь Якімовіча назаўсёды застанецца ў памяці народа.

ТРЫВОГА БЫЛА ВУЧЭБНАЙ

«У прасторным клубе воінскай часці грывіць музыка. Рэаль, электрагітара, ударнік і кантрабас — маладыя салдаты выконваюць «сваю» музыку. І раптоўна — як заўсёды раптоўна — успыхае светлае табло і раздаецца сігнал трывогі.

...І вось у зале ўжо няма ніводнага мужчыны.

А жанчыны стаяць, не рухаючыся, кожная на тым месцы, дзе яе спыніў партнёр. І стала відаць, як іх многа ў гэтай зале. І стала зразумела, што занадта часта ў жыцці рускіх жанчын гучалі сігналы ваенных трывог, пасля якіх іх блізкія ішлі на доўга, а то і не вярталіся зусім. Аб гэтым расказаў песня на мелодыю «Белага вальса», пакуль мы будзем углядацца ў вочы, твары жанчын — пажылых, маладых і зусім яшчэ юных.

Так закончваецца сцэнарый, які ажыццяўляе здымачная група «Беларусьфільма» на чале з рэжысёрам Віктарам Туравым. Адзняты першыя метры плёнкі, яшчэ не адзін месяц будзе раздавацца каманда «Матор!», а сёння рэжысёр згадзіўся прапусціць нас «за кулісы» будучага твора.

— Сцэнарый фільма «Белы вальс», напісаны драматургамі В. Яжовым і В. Акімавым, заваяваў першую прэмію на Усеаюзным конкурсе Дзяржкіно і Міністэрства абароны СССР, прысвечаным сучаснай арміі. Можна ўзнікнуць пытанне: чаму мяне зацікавіў сюжэт, які расказвае аб армейскіх буднях, хоць да гэтага часу нічога падобнага пісаць не даводзілася? Пераход ад школы, ад бестурботнай пары юнацтва да сталасці — працэс заўсёды нялёгкай. І вось якраз армія — надзвычай важнае звяно ў маральным становленні юнакоў. Больш таго, служба паскарае працэсы фарміравання самастойнай асобы, якія ў цывільных умовах часам расцвягаюцца на многія гады. Служба ў арміі — гэта сапраўдная школа фізічнай

і маральнай загартоўкі, школа патрыятызму.

Вось у гэтым асяроддзі, якое гранічна агаляе характары, мы і хочам уважліва прыгледзецца да сваіх галоўных герояў. Нам цікава сачыць за вострым адзінаборствам поглядаў, пазіцый, прыніпаў Валькі Воранава, Сяргея Кальцова, Івана Кукіна.

Валька Воранаў — асоба валавая, дужая. Ён можа павесці людзей за сабой.

Сяргей Кальцоў — своеасаблівы маральны антыпод Воранава. У ім ёсць і розум, і адухоўленасць, і артыстызм, але адначасова адчуваецца і насяржоваючая жыццёвая пасіўнасць.

І недзе паміж гэтымі палярнымі характарамі знаходзіцца Кукін. Іван, што называецца, чалавек ад зямлі, надзелены ад прыроды ясным розумам, бездакорным маральным чуждём.

Армейская служба, сутыкаючы нашых герояў у штодзённай ратнай працы, паступова мяняе кожнага з іх. Валька Воранаў пераглядае жыццёвыя арыентацыі, Сяргей набывае якасці, якіх не ставала яму раней, а Іван пачынае разумеець неадназначнасць характараў, складанасць чалавечых узаемаадносін.

Мы расстанемся з героямі ў той момант, калі па сігналу трывогі яны выбегуць у ноч...

Гэта сцэна — фінальны акорд, у якім павінны зліцца асноўныя матывы фільма. Я спадзяюся, што іменна ў гэтым эпізодзе абудзецца своеасаблівае «кароткае замыканне» з маімі карцінамі, прысвечанымі вайне: «Цераз могілкі», «Я родам з дзяцінства», «Сыны ідуць у бой» і «Вайна пад стрэхамі». Угледжваючы ў трывожныя твары жанчын, мы хочам напамініць аб тым неверагодным цяжары, які кладзецца на іх плечы ў гады ваенных выпрабаванняў, і аб нашай мужчынскай адказнасці за тое, каб сігналы трывог былі толькі вучэбнымі.

Л. ПАУЛЮЧЫК.

ПРЭМ'ЕРЫ, ВЫСТАУКІ, СУСТРЭЧЫ

У баранаўскім гарадскім Доме культуры ў канцы мінулага года адбылася персанальная выстаўка работ народнага ўмельца Уладзіміра Курчава. Па прафесіі Уладзімір Ільіч — настаўнік, але ўвесь свой свабодны час аддае любімайму занятку — разьбе, інкрустацыі і выпальванню па дрэву. Работы Курчава неаднаразова экспанаваліся на рэспубліканскіх, усесаюзных і міжнародных выстаўках.

НА ЗДЫМКУ: У. КУРЧАў з юнымі наведвальнікамі выстаўкі.

УЗНАГАРОДА КАМПАЗІТАРУ

За заслугі ў развіцці савецкага музычнага мастацтва, у сувязі з шасцідзесяцігоддзем з дня нараджэння рэктар Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі імя А. Луначарскага, кампазітар Уладзімір АЛОЎНІКАЎ Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР узнагароджаны ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга.

Кампазітар, настаўнік, вядомы дзельч беларускай культуры, ён добра вядомы ў рэспубліцы, яго песні спявае краіна, летшыя з іх увайшлі ў савецкую песенную класіку. Кампазітар стварыў нямала твораў і іншых жанраў — сімфанічныя пазмы і сюіты, камерна-інструментальныя сачыненні, хоры, раманы, музыку да спектакляў і кінафільмаў, кантаты.

ТЫДЗЕНЬ БЕЛАРУСКАГА ФІЛЬМА

У сувязі з 60-годдзем Савецкай Беларусі ў

балгарскім горадзе Габрава, працоўныя якога ўжо 12 гадоў падтрымліваюць сяброўскія сувязі з Магілёвам, у студзені праводзіцца Тыдзень беларускага фільма. Асабліва цікаваць у гледачоў выклікаў фільм «Альпійская балада» рэжысёра Б. Сцяпанавіча, створаны на аднайменнай апавесці Васіля Быкава на студыі «Беларусьфільм».

«ПАЛЕСКІЯ ЗОРКІ» ГАСЦІЛІ У ГДР

З двухтыднёвай паездкі па Германскай Дэмакратычнай Рэспубліцы вярнуўся лаўрэат Усеаюзнага фестывалю самадзейнай мастацкай творчасці працоўных ансамбляў песні і танца з горада Пінска «Палескія зоркі».

Цёпла прымаў беларускіх самадзейных артыстаў жыхары Берліна, Патсдама, Дрэздэна. Гэта ўжо другая зарубежная паездка самабытнага калектыву. Раней з вялікім поспехам праішлі канцэрты ансамбля ў Польшчы.

У канцы мінулага года ў Кемераве адбыўся фестываль тэлевізійных спектакляў. Дванаццаць тэлеустудый краіны прадставілі спектаклі, якія былі зробленыя па творах нацыянальных драматургаў і аўтараў з братніх рэспублік. Журы адзначыла галоўным прызам спектакль Беларускай студыі тэлебачання «Крыло цішыні» паводле апавесці Янкі Сіпакова. Творчаму калектыву прысуджана таксама тры дыпламы першай ступені за лепшую інсцэніроўку, за рэжысуру, сцэнаграфію і прыз прызнання гледачоў. НА ЗДЫМКУ: сцэна са спектакля.

СЁННЯ АДПАЧЫВАЕМ У ДЫСКАТЭЦЫ

— Здаецца, пара пачынаць,— сказаў галоўны дыскажэй маладзёжнай дыскатэкі Юрый Дубовік. Ён дакладным рухам паправіў на грудзях бабачку — быццам маэстра, зашпіліў пінжак і, цырымонна кланяючыся, пайшоў да пульта. Не менш галантны яго калега Ігар Чайкоў рушыў за ім.

На Мінск апусціўся вечар, і сапраўды ўжо трэба было пачынаць — у зале сабралася каля васьмісот юнакоў і дзяўчат: патанцаваць, паслухаць музыку, павесяліцца.

Уключылася светавае апаратура, закруціліся касеты магнітафона, і памяшканне запоўнілі вясёлыя рытмы.

Некаторыя пайшлі ў хол — напэўна, ім падабаецца больш спакойная музыка, іншыя ж, выказваючы адабрэнне, ліха адплявалі — так

у маладосці танцавалі «Лявоніху» ці «Крыжачок» на якой-небудзь вечарыны іх дзядулі і бабулі.

— Вам падабаецца тут? — спытала я ў дзяўчат.

— Вядома, — коратка адказала адна.

— Як толькі пачала працаваць дыскатэка ў Палацы культуры камвольнага камбіната, мы з сяброўкамі заўсёды адпачываем тут.

— Тут весела, можна пазнаёміцца з хлопцамі, патанцаваць.

— Я працую ў бібліятэцы, амаль цэлы дзень сяджу. Затое вечарам маю асалоду ад рытмаў, рухаў.

— Якому адпачынку вы аддаеце перавагу? — працягвала я гутарку.

— Адпачынку, пасля якога ў цябе добры настрой. Напрыклад, прачытаць цікавую кнігу — на душы святочна; пасля цяжкай прагулкі

адчуваеш сябе стомленым, але і бадзёрым адначасова; пасля танцаў у дыскатэцы заўсёды весела.

Хацелася яшчэ пагаварыць з дзяўчатамі, але загучала вельмі папулярная мелодыя, і яны зніклі.

Дыскамузыка гучала цэлы вечар. У перапынку мне ледзь удалося пагаварыць з вядучымі гэтай музычнай праграмы. Юра — студэнт інстытута народнай гаспадаркі, Ігар — нядаўні студэнт, цяпер інжынер. Абодва розныя, але ў нечым падобныя.

— Раскажыце крыху аб сабе, — папрасіла я юнакоў.

— Абодва захапляемся музыкай. Захапленне даўняе. Вечары ў дыскатэцы для нас — і праца і адпачынак. Праца — таму што мы сур'ёзна ставімся да выбару песень ці кампазіцый з дыскаў. Таксама рыхтуемца да веча-

роў, на якіх расказваем аб напрамках сучаснай музыкі, аб кампазітарах або выканаўцах.

— Хто ж вашы пастаянныя наведвальнікі?

— Сярод іх і рабочыя тэкстыльнага камбіната, і студэнты інстытутаў і тэхнікумаў, старшакласнікі — да нас прыходзяць усе. Жадаючых заўсёды больш, чым білетаў у касе.

— Дарэчы, нядаўна мы набылі новы апарат для дэманстрацыі слайдаў у зале, а вось мікшэрскі пульт, які прызначаны для змешвання гукаў, варта было б удасканаліць...

Ігар пачаў расказаць сваю тэорыю ўдасканалення якасці гучання. Я была ўпэўнена, што неўзабаве ўсё так і будзе, як жадаюць зрабіць вядучыя маладзёжнага клуба.

Т. АНТОНАВА.

У царстве зімовай казкі.

СПОРТ

НОВЫЯ І СТАРЫЯ ЗНАЁМЫЯ

З 18 па 23 студзеня ў Мінску праходзіў міжнародны хакейны турнір юнацкіх каманд, у якім прынялі ўдзел каманды Канады, зборныя СССР і БССР. Гульні праходзілі на крытым катку ў парку імя М. Горкага.

МЯЧ НАД СЕТКАЙ

У мінскім Палацы спорту пачаліся гульні другога тура мужчынскага чэмпіяната краіны па валейболу сярод каманд вышэйшай лігі.

У спарбніцтвах прымаюць удзел прызёры леташняга чэмпіяната — спартсмены з Мінска, Ленінграда, Харкава, Варашылаўграда, Алма-Аты. Барацьба павінна быць вельмі цікавай. Дастаткова скажыце, што на пляцоўку выйдзе шэсць чэмпіёнаў свету, якія выступаюць за розныя каманды.

ВЫЗНАЧЫЎСЯ ЛІДЭР

У Рэспубліканскім шахматна-шашачным клубе працягваецца турнір памяці заслужанага трэнера СССР, майстра спорту А. Сакольскага.

Сярод удзельнікаў адзін міжнародны майстар — мінчанін В. Купрэічык, трынаццаць майстроў і два кандыда-

ты на гэтае званне. Акрамя беларускіх шахматыстаў, гуляюць і госці з Масквы, Кіева, Бранска.

Пасля шасці тураў лідзіруе В. Купрэічык.

ТУРНІР ПАМЯЦІ ГЕРОЯ

У Мінску завяршыўся традыцыйны юнацкі турнір па вольнай барацьбе, прысвечаны памяці Героя Савецкага Саюза М. Сільніцкага.

Першыняство аспрэчвалі больш як дзвесце юных барцоў з саюзных рэспублік, Масквы і Ленінграда. Прыз за камандную перамогу ўручан беларускім спартсменам, заваяваўшым 8 медалёў вышэйшай вартасці з 12.

НАВАСЁЛЫ—ФАЗАНЫ

Каму даводзілася бываць у лясах, што раскінуліся на тэрыторыі Патапаўскага, Глазаўскага, Марозавіцкага, Буда-Люшаўскага сельсаветаў, той, напэўна, бачыў вельмі рэдкіх у Беларусі, прыгожых і карысных птушак — фазанаў. 600 самцоў і самак выпушчаны на «вольнае пасяленне» з Буда-Кашалёўскага фазанарыя, які пазалетаў створан тут пры дапамозе аматараў прыроды з Менскага раёна Чарнігаўскай вобласці. На Украіне фазаны сталі сапраўды памочнікамі хлебарабаў у барацьбе са шкоднікамі раслін. Даследаванні паказалі, што адзін фазан за дзень знішчае каларадскага жука на плошчы ў гектар...

Менцы параілі і сваім сябрам з Буда-Кашалёўскага раёна, з якімі спарбнічаюць, развесці карысных птушак.

На радасць аматарам прыроды фазаны хутка прыжыліся на новым месцы. Самкі пачалі несці яйкі. Каб не мець страт, іх адпраўляюць на інкубатар мясцовай птушкафабрыкі «Камунарка» дзе выводзяцца птушаняты. І вось цяпер першы ў Беларусі Буда-Кашалёўскі фазанарый займае каля чатырох гектараў.

А нядаўна па ініцыятыве работнікаў лясной гаспадаркі і мясцоўных кіраўнікоў зроблены вальеры і каля вёскі Глазаўка. Сюды завезена больш як 200 птушак. Колькасць фазанаў у раёне расце. Іх пачалі ўжо заўважаць і ў лясах суседніх раёнаў. Спрабуюць разводзіць гэтых птушак і ў дамашніх умовах.

«СТАЛОВЫЯ» ПАД СОСНАМІ

Моцныя маразы, глыбокія снягі ўскладнілі для дзікіх жывёл і птушак здабычу корму. На дапамогу прыйшлі паляўнічыя, леснікі, жыхары вёсак, школьнікі. На зварыных сцежках, у зацішных месцах у гэтыя дні адкрыліся «лясныя сталовыя». Толькі ў лясной Мінскай вобласці іх створана каля трохсот. У «меню» — буркі, бульба, сена, венікі з вярбы і асіны. Прыпасены яблычныя жамерны, адыходы зерня, насенне пустазелля, соль-лізунец.

Людзі рэгулярна папаўняюць запасы ў «сталовых», развешваюць на галінках пучкі сена, сякуць маладыя асіны, галінкі і кара якіх любімы ласунак ласёў і зайцоў.

Запярэжкі з кармамі для дзікіх звяроў і птушак адправіліся ў заснежаныя лясы па берагах рэк Заходняя Дзвіна, Днепр, Прыпяць, Буг і многіх іншых.

Гумар

— Мне вярнулі з пральні кашулі з прышытымі чужымі гузікамі.

— Вам яшчэ пашчасціла. Мне вярнулі гузікі з прышытымі да іх чужымі кашулямі!

Два аўтамабілі сутыкнуліся на перакржжванні. Палісмен звяртаецца да пажылой дамы: — Вы не згодзіцеся быць сведкам?

— З вялікім задавальненнем. А што здарылася?

Размова суседзяў:

— Я аддаў вам касілку, якую пазычаў у вас?

— Не, не аддаў.

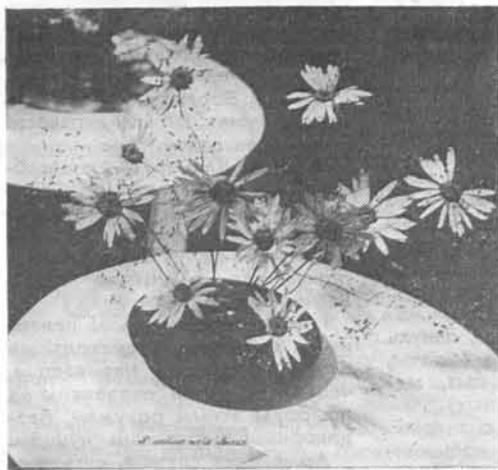
— Што ж мне рабіць? Я хачу зноў пазычыць яе...

Гід:

— У гэтай урне захоўваецца попел фараона.

Турыст:

— Вось не думаў, што фараон быў такім заядлым курцом!

На двары мароз, а тут цвітуць ружы, бэз, рамонкі... Яшчэ летам паклапаціліся дзеці, каб захаваць на доўга іх прыгажосць. І вось цяпер у букетах яны, быццам жывыя. У кампазіцыях выкарыстаны галінкі сасны, івы, лістоўніцы, заімшэлыя карчы дрэў.

Выстаўка была адкрыта на Рэспубліканскай станцыі юных натуралістаў. Кожны, хто прыходзіў сюды, быццам трапляў у летні сад.

Фота С. КРЫЦКАГА.

З ЛЕСУ— НА ВЫСТАЎКУ

Трохметровы «Берандзей» сустракае ў фае Мінскага дома настаўніка наведвальнікаў гарадской выстаўкі «Прырода і фантазія». Гэтае абгарэлае дрэва знайшоў і надаў яму рысы казачнага персанажа пенсіянер Леанід Чарняўскі, старэйшы ўдзельнік секцыі «Прырода і творчасць».

Секцыя сем год працуе пры рэспубліканскім Таварыстве аховы прыроды. Яна згуртавала звыш 200 чалавек — людзей рознага ўзросту і роду заняткаў: урачоў і педагогаў, інжынераў і тэхніаў, рабочых і студэнтаў. Усіх іх аб'ядноўвае любоў да роднай прыроды, захапленне прыгожым.

На гэтай выстаўцы, дзесятай па ліку, прадстаўлена больш як 400 работ 55 аўтараў. Многія з экспанатаў па праву можна назваць творамі мастацтва. Такія, напры-

клад, ваза ў выглядзе мудрагелістай кветкі, якую падгледзеў у лесе інжынер-будоўнік Л. Жданаў. Зроблена яна са звычайнай нарасці на дрэве. А гэты ствол старой бярозы «сабраў» адразу многіх персанажаў беларускай народнай казкі — дзёда, бабу і іх казу-чараўніцу. Так бы і ляжаць ім у лесе, калі б не трапіліся яны на вочы геологу А. Елісеевай.

Нямала цікавага можна ўбачыць тут. Выстаўка вучыць любіць родную прыроду, быць уважлівым і беражлівым да яе.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі. Зак. 136